

MŰHELY

KISS BALÁZS

„SOMOGYI BAKÁK NÓTÁJA”

Nyomozás egy 44-es katona sorsa után

Az a tény, hogy az irodalom által fennmaradhat egykori hőseink emléke, mindenki számára nyilvánvaló. Viszont olyan eset is előfordulhat, hogy egy névtelen költő által egy vidéki lapba beküldött vers alapján sikerül egy elfelejtett hős nyomára bukkanni. Az alábbiakban egy ilyen történetet mutatok be.

A *Somogyi Hírlap* szerkesztőségének egy ismeretlen katona küldött be egy bajtársáról írott verset, melyet a lap le is közölt az 1914. szeptember 18-i számában. A vers így szól:

„Somogyi bakák nótája

Ha elvisznek katonának
Fölhuzom a bakkancsot,
Le se fekszök, ébren alszok
Ugy várom a parancsot;
Kardot veszek a kezembe
Nekivágok szilajon
Egyet vágok, nagyot ütök
Halált vágok a rácon.

Kerti Pista cugszfűrer úr
Be is vonult sabácba,
Ahogy ütött, ahogy vágott
Rémület szállt a rácba
Nyolcszáz rácot akasztottak
Két sorjába a fára,
A rác véreből üritettek
Áldomást a királyra.

Kerti Pista nyalka fiu,
A háborut kiálta,
A cug előtt tüzzel-vassal
A hatvágást csinálta.
Rác asszonyinak, rác leánynak
Megáll rajta a szeme,
Kerti Pista köpött egyet
Ögyön mög a figyfene.

A somogyi hires lányok
Kisírták a szemüket
Kerti Pista háboruba
Vitte el a szivüket.
Ne sirjatok hires lányok,
Visszatér a babátok,
Kerti Pista, mög az Isten
Gondot viselt reátok.”¹

A verset korábban, az újsághíren kívül, még a háború ideje alatt Nagy Endre idézte gyűjteményes kötetében,² illetve az ezredrel foglalkozó forrástanulmányban is szerepel.³ Valószínűleg Nagy Endre is az eredeti sajtóközlésből ismerte, hiszen behatóan foglalkozott az ezred történetével, verset is írt a tiszteletükre, melyet később Hollósy Kornél meg is zenésített.⁴

¹ Somogyi bakák nótája. *Somogyi Hírlap*, 1914. szeptember 18. 4. o.

² Nagy Endre: A nagy háború anekdotakincse. Budapest, 1915. 24–25. o.

³ Kiss Balázs: Az Albrecht főherceg nevét viselő 44-es cs. és kir. gyalogezred – Forrástanulmány. Kaposvár, 2004. 27–29. o.

⁴ Nagy Endre: A Roszseb ezred. In: A 44-esek frontján. Somogy-Tolnai hadi almanach. Budapest, 1916. 90. o.

A Somogyi bakák nótája nyilvánvalóan számos túlzást tartalmaz, ebben a tanulmányban nem is töreksem annak teljes (és irodalmi) elemzésére, csupán főhősét, a bizonyos „Kerti Pista” katonai pályafutását mutatom be levéltári és könyvészeti források felhasználásával.

Kerti István 1889-ben született, Somogy Vármegyében, Városhidvégen. A Sió menti község lakossága az 1910-es népszámlálás szerint 1222 fő volt, valamennyien magyarok.⁵ A település ma Szabadhidvég község része, mely Fejér megyében az enyingi kistérségben található.

Kerti Istvánt 1908-ban sorozták be az Albrecht főherceg nevét viselő cs. és kir. 44. gyalogezredbe⁶, mely Kaposváron, a Baross utcai laktanyában állomásozott.⁷ A világháború kitörésekor szakaszvezetőként látott el szolgálatvezetői beosztást az ezred 15. tábori századánál. A frontszolgálatot 1914. július 27-én kezdte meg.⁸ Részt vett a versben idézett sabáci harcokban, amiért megkapta az I. osztályú Ezüst Vitézségi Érmét. Sajnos ez Kerti István egyetlen olyan kitüntetése, amiről nem maradt fenn előterjesztés, ahol részletesen le van írva a kitüntetés alapjául szolgáló fegyvertény, azonban valamelyest így is rekonstruálni tudjuk az eseményeket, melyben részt vett. Tudjuk, hogy Kerti 1914. augusztus 23-án Sabácánál megsebesült.⁹ Az ezredtörténet részletesen beszámol a napiparancsok alapján az augusztus 23-i eseményekről. Innen kiderül, hogy huszonharmadikára virradóra éjfél tájban a 31. hadosztálytól parancs jött, hogy a 29. hadosztály értesítése szerint az ellenség feltehetőleg a Tursko Groblje-től délre fekvő szigeteken próbál meg átkelni a Száván, hogy az ott állomásozó tüzérséget megtámadja. A parancs az ezredet arra utasította, hogy szállja meg a Száva partját, hogy egy estleges szerb átkelést megakadályozzon. A parancsot az ezred mind a négy zászlóaljja a Száva töltése mögé fölfejlődve végre is hajtotta. Ez a manőver igen kimerítette a legénységet, hiszen a legnagyobb titokban kellett azt végrehajtani teljes sötétségben, világítás nélkül, de még a hangos vezényszó is meg volt tiltva. Folyamatos esőben hajnal négy óráig állt az ezred ebben a helyzetben, amikor a következő parancs jött a IV. hadtesttől a 31. hadosztálynak: „A Száván még az éjjel folyamán át kell kelni és az ellenség északi szárnya ellen támadást kezdeni.” Reggel fél hatra a 44. gyalogezred a klenaki pályaudvarhoz érkezett, ahol addig, míg az ezredre került a sor, pihenőt rendeltek el számukra, és az előző napi vacsorát is itt fogyasztották el. A hídon való átkelés folyton késett, mert egy közbejött parancs szerint előbb a tüzérségnek kellett a szerb partra átmennie. Tíz órakor végre az ezred is parancsot kapott, hogy gőzkompon keljen át a túlsó partra, miután a hadihíd a monitorok áthaladása miatt le volt zárva. Végül ugyanazon a helyen kötöttek ki, ahol augusztus 12-én a 8. század először lépett szerb területre.¹⁰

Az ezreddel szemben a szerb Sumadia hadosztályhoz tartozó 12. és 11. gyalogezredek álltak. Napközben Tersztyánszki Károly lovassági tábornok parancsára a Sabác templom és a Klenak templom közti útszakaszon vonultak fel a somogyiak. A támadási parancsra a III. és IV. zászlóalj (mely utóbbiban Kerti István is szolgált) az első vonalba fejlődve megkezdte az előnyomulást a saját harcvonal szélső balszárnyaként. A balszárnyon lévő IV. zászlóalj a szivattyúteleptől délre elérte a 29. hadosztály által megszállt védelmi vonalat, akik csatlakoztak az előnyomuláshoz. A területen elterülő sok elkerített szilváskert az előnyomulás ütemét erősen hátráltatta. Alkonyodni kezdett, mire a balszárny a 89. magassági pontot elérte, ahol az ellenség kisebb előretolt osztagaival szemben harcba került, de mindenütt rohammal verte vissza azokat. Ezen harcok után a IV. zászlóalj balszárnya tovább nyomult előre, mikor Misar irányából erős tüzérségi tüzet kapott. Addig nem tudtak mozdulni, amíg a 8. századból kialakított félszázad a Szvaszki Potesen lévő kiserdőben álló ellenséges tüzereket szét nem kergette, és ágyúikat el nem vette, de a támadás ezután nem folyta-

⁵ Csánky Dezső: Somogy Vármegye. Budapest, 1911. 171. o.

⁶ Honvédelmi Minisztérium, Hadtörténelmi Levéltár (a továbbiakban: HM HL) Első világháborús kitüntetési javaslat, 28.616. A kitüntetési javaslatok fordításáért ezúton mondok köszönetet Kiss Gábornak, a HM HIM Hadtörténelmi Levéltár főlevéltárosának.

⁷ Kiss: i. m. 8. o.

⁸ HM HL, Első világháborús kitüntetési javaslat, 1.621.866

⁹ Uo.

¹⁰ Kurtz Géza – Kristófy Géza: A cs. és kir. „Albrecht Főherceg” nevét viselő 44. gyalogezred és a cs. és kir. 105. gyalogezred története. Budapest, 1937. 53. o.

tódott a sötétség miatt.¹¹ 29-én Eduard von Böhm-Ermolli¹² lovassági tábornok napiparancsban dicsérte meg a vállalkozásban résztvevő 29. hadosztályt.¹³

A 23-i vállalkozásban a 44-es gyalogezred legénységéből két legénységi állományú katona halt meg, hatan eltűntek és három tiszt mellett további kilencvennyolc katona sebesült meg,¹⁴ köztük Kerti István is.

A sebesülést követően Kerti csaknem két hónapot lábadozott, majd 1914. november 18-án jelentkezett újra frontszolgálatra, mint az ezred 6. századának szakaszparancsnoka.¹⁵ Folyamatosan részt vett az ezred harcaiban, míg 1915. április 1-jén újra megsebesült Fenyvesvölgynél. Itt az évszakhoz képest meglehetősen mostoha időjárási körülmények között (erős hófúvás majd hóvihár) a 44. gyalogezred és a 3. bosnyák gyalogezred alakulatait erős támadás érte az addig tartalékban lévő XVIII. orosz hadtest 23., 37., és 55. hadosztályainak zöme részéről, mely során az ellenség a magyar állásokat áttörte és csapatainkat visszavonulásra kényszerítette. A 44. gyalogezred többi része a visszavonulást támogatta a nagy túlerőben lévő, négy ezred erejű orosz támadás alatt. A visszavonulás alatt az erősen támadott állást mindössze egy bosnyák zászlóalj és két somogyi félszázad tartotta, egészen addig, amíg az lehetséges volt. Ez után az ezredet fokozatosan kivonták a tűzvonalból és hadosztály-tartalékként gyülekeztették. Bár az oroszok az állások elfoglalása után már nem zavarták a magyar és bosnyák csapatok új állásokba való visszavonulását, így is jelentős volt a veszteség. A másnap reggeli kimutatás a 44. gyalogezredből hat halottat és tizenkét sebesültet jelez, köztük volt Kerti István, valamint három tiszt, akik orosz fogságba estek. Ezen kívül hatvannyolc beteget és hatszázharminchét eltűntet jelentettek. Hatalmas ez a szám, bár szinte azonnal csökkent azáltal, hogy folyamatosan vonultak be az új állásba az utóvédharcból visszamaradt katonák, így is végül háromszázkilencvenhét ember tűnt el véglegesen, akik elestek vagy fogságba estek.¹⁶

Miután Kerti István az itteni harcok alkalmával nem kapott kitüntetést, nem tudjuk biztosan megállapítani, hogy az utóvédharcból vett-e részt, vagy annak fedezésében. Valószínűbb az utóbbi eset, hisz a beszámolók az ezred I. és IV. zászlóaljához kötik az utóvédharcból résztvevő alakulatokat,¹⁷ viszont Kerti István ekkor már a 6. tábori századnál látott el szolgálatot, ami azt jelenti, hogy a II. zászlóalj kötelékébe tartozott. A sebesüléséből 1915. május 28-ig lábadozott, majd újra frontszolgálatra jelentkezett.¹⁸

Közben elő is léptették (számunkra ismeretlen időben), hisz a továbbiakban minden vele kapcsolatos okirat már őrmesterként tartja számon.

Kerti István katonai pályafutásának következő állomása dobrotwóri támadás volt, ahol vitézségeért Bronz Vitézségi Éremre terjesztették fel, amit a magasabb katonai parancsnokság jóvá is hagyott. A felterjesztés így szól: „A 24-i dobrotwóri támadásnál folyamatosan előretörve a legénységet magával ragadta és a század számára hősiességéből követendő példát mutatott azáltal, hogy a front elől menekülő oroszok elfogásában tevékenyen közreműködött.”¹⁹

A felterjesztést Bauer Gyula írta alá, személyével később még röviden foglalkozunk.

A fegyvertény leírása ugyancsak megtalálható a korabeli dokumentumokban, melyet röviden összefoglalok. Délután egy óraker a magyar tüzérség az ellenséges állásokra, valamint Dobrotwóra megkezdte a hatástűzést, mely körülbelül délután öt óráig tartott, miközben az osztrák 2. számú népfelkelő ezred zászlóalja a dobrotwóri temető ellen kezdte meg a támadást. A válaszként azonnal érkező ellenséges tüzérségi tűz miatt azonban a kísérlet meddő maradt.

Délután hét óraker a 62. dandárparancsnokság a fél IV. zászlóaljat a tűzvonalban lévő IV/3. bosnyák zászlóalj mögé toltta el, melyet ugyanoda nemsokára a II. zászlóalj is követett. Közben Dobrotwör még mindig égett és a tűz fényénél csoportosult az ezred itt lévő hat százada a táma-

¹¹ Kurtz: i. m. 54–55. o.

¹² Balla Tibor: A Nagy Háború osztrák–magyar tábornokai. Budapest. 2010. 88–90. o.

¹³ Kurtz: i. m. 57. o.

¹⁴ Kurtz: i. m. 58. o.

¹⁵ HM HL, Első világháborús kitüntetési javaslat, 1.621.866

¹⁶ Kurtz: i. m. 99–100. o.

¹⁷ Kurtz: i. m. 99. o.

¹⁸ HM HL, Első világháborús kitüntetési javaslat, 1.621.866

¹⁹ HM HL, Első világháborús kitüntetési javaslat, 28.616

dáshoz. Az első vonalba a fél IV. zászlóalj és a II. zászlóalj két százada fejlődött fel, a II. zászlóalj két százada tartalékot képezett a balszárnnyal mögött. Iránya a jobbszárnnyal a 206-os magaslati pont volt, ahol az oroszok egy jól kiépített támpontot védtek. Mivel nehéztüzérségünk a velünk szemben álló ellenséges erőket erős gránátűz alatt tartotta, az ellenséges gyalogsági tűz gyengült, így a tűzvonala aránylag csekély veszteséggel körülbelül ötven lépésre közelítette meg az ellenséges akadályokat. Ezek azonban még teljesen épek voltak, így a támadás itt megakadt. A továbbhaladáshoz feltétlenül szükség volt az akadályok szétrombolására, ezért a dandárparancsnoksághoz ment jelentés szerint a 4/4 árkász századot aknavetővel küldték előre. Az alakulat tizenegy órára érkezett a tűzvonalba és munkáját mindjárt meg is kezdte. Ahhoz, hogy Dobrotwórbán az ellenség nagyobb tartalékának gyülekezését lehetetlenné tegye, a hadosztályparancsnokság elrendelte, hogy a két templom környékét és a dobrotwóri hidat tüzérségünk egész éjjel tartsa tűz alatt.

A 61. gyalogdandár csapatai a támadási parancs értelmében este negyed kilenc körül érték el Dobrotwór nyugati szélét, előrenyomulásukat a 62. gyalogdandár tűzvonalaéhoz igazítva, ahol az ellenség az állásokat már kiürítette. Itt a dandár balszárnnyal az I. és a IV. zászlóalj fele volt a tűzvonalba, amíg az ellenség tüzérségi tűz alatt tartotta a még mindig égő Dobrotwórt.²⁰ A leírásból kitűnik, hogy Kerti százada a 206-os magaslaton lévő állás elleni támadásban vett részt, ahol Kertiék nem csak sikeresen nyomultak előre, de még foglyokat is sikerült ejteniük.

Kerti István a továbbiakban is élen járt hősiességével és vitézségével, amit az is jelez, hogy alig két héttel később, 1915. szeptember 6-án olyan fegyvertényt hajtott végre Krupiecnél, amiért megkapta az Arany Vitézségi Érmét. Itt érdemes figyelembe venni, hogy az ezredből a nagy háború alatt összesen huszonöt fő érdemelte ki ezt a magas elismerést.²¹ Ne feledjük, hogy arról az ezredről van szó, amelyet a híres író, vitéz Somogyváry Gyula életrajzi regényében a „világháború leghíresebb magyar ezredének” nevezett,²² vagy akikről Illyés Gyula így írt: „A világháború kezdetén a kaposi 44-es gyalogezred négy hónap alatt négyszer semmisült meg, s négyszer támadt fel újra. A puszták fiai nem sajnálták a bőrüket. Hősiesség és halálmegvetés dolgában a monarchia népei közül csak a bosnyákok versenyezhettek velük, amint e szakma német hozzáértői tárgyilagosan megállapították. Haditetteiket magam is nemegyszer álmélkodva hallgattam. Sovány, beesett mellű urasági bognárok és tehenészek, akik a kastély szakácsnője előtt is elvesztették beszélőképességüket, csillogó szemmel beszéltek, mint kúsztak a drótok alatt az oroszok felé, mint ugrottak le, foguk közt a rohamkessel, jobbjukban a maguk gyártotta szöges buzogánnyal életveszélyes sziklaszakadékokba az olaszokra, franciákra, négerekre, mindenkire, akire lehetett.”²³

Lássuk hát, mi állt Kerti István arany vitézségi érdemremre történő felterjesztésében: „1915. 09. 06-án a Krupiecnél lévő orosz állásra indított rohamnál heves ellenségi tüzérségi, gyalogsági és géppuskatűzben a halálmegvető hősiesség fényes példáját adta és kiválóan vezette szakaszát, mint szakaszparancsnok, előttük szellemével elől járt. Kerteken, valamint egy facsoportos halmon keresztül Kerti a szakaszával egy elterelő támadást vezetett, ami által magára vonta az ellenség tűzét. Csapatának nagy része megmenekült, viszont az előretörő oroszok kilátástalan helyzetbe kerültek, akiket üldözni kezdett és magával ragadta a legénységet is. A templomnál található orosz tartalékok állásába betörték és a nagyon erős gyalogsági tűz ellenére ott kitarítottak.”²⁴

A fegyvertény jobb megértése végett itt is érdemes megvizsgálni a harci cselekményt magasabb katonai nézőpontból is. Az ezredparancsnokság a zászlóaljnak még az ötödikéről hatodikára virradó éjjel folyamán adta ki a támadási parancsot: „Irány az I. zászlóalj jobb szárnyával, a Krupiec északi szélén fekvő II. zászlóalj ezredtartalék a jobb szárny mögött lépcsőzve. A tüzérség a betörési pontot délelőtti nyolc és kilenc óra között lövi, kilenc óra a gyalogsági támadás kezdete. A zászlóaljak még a sötétség leple alatt egy elől fekvő alkalmas vonalat foglaljanak el, hogy a támadást egy-két ugrással az ellenséges állásba vihessék előre, az ezredtől balra a 3. bosnyák gyalogezred támad. Ezredparancsnokság az irányzászlóaljnál, mely majd a támadási jelet adja.”²⁵

²⁰ Kurtz: i. m. 136. o.

²¹ Kurtz: i. m. 299. o.

²² Somogyváry Gyula: És Mihály harcolt... Budapest, 2010. 217. o.

²³ Illyés Gyula: Puszták népe. Budapest, 1978. 27. o.

²⁴ Kriegsarchiv, Wien Mannschafts-Belohnungs-Antrag Nr. 396 036

²⁵ Kurtz: i. m. 145. o.

Reggel felé ködös volt az időjárás, úgyhogy a zászlóalj az elrendelt mozdulatokat elvégezheték anélkül, hogy azokat az ellenség megfigyelhette volna. Reggel öt óra ötven perckor jegyezték fel az utolsó jelentést, hogy a támadáshoz való csoportosulás befejeződött. A tüzérség tehát parancsot kapott, hogy a belövést hat órakor kezdje meg, így a nehéztüzérség a betörési helyet vette tűz alá és látható eredménnyel lőtte azt kilenc óráig. Pontosan kilenc órakor az első zászlóalj három századdal állásaiból előretört, őket követte a tartalékban lévő század, valamint az ezredtartalék zászlóalj is, akik körülbelül nyolcszáz méteres egyhuzamos előretörés után megkezdték a tüzelést. Az ezred mellett balra előretörő 3. bosnyák ezredbeli zászlóalj nemsokára egy magasságba jutott az éllel és szintén tüzet nyitott, így az ő gyalogsági tűzük védelme alatt az ezred tűzvonalba lévő századaikat a tartalékok előrerántották, és innen egyhuzamban az ellenség állásaiba betörték. Rövid szuronyharc után az ellenség az állásait feladta, részben visszazaladt, a többség azonban megadta magát. A zászlóalj a közel ezerlépcsnyi előretörést mindössze tizenhét perc alatt hajtották végre, így kilenc óra húsz percre már az orosz állásokban voltak. Közvetlenül a roham előtt egy orosz géppuska az oldalazó tüzével meglehetősen nagy veszteségeket okozott katonáinknak, de a gyors rohamot még ez sem tudta fenntartani. Az elfoglalt állásokban húsz orosz tiszt és hatszáz katona esett fogságba, valamint sikerült harminc géppuskát is zsákmányolni. Tizenegy órakor az ellenség a második vonalból ellentámadást indított az elveszett vonalaik visszaszerzése céljából, de sikerült visszaverni őket is. Erre rajvonalként a visszafutó ellenség nyomába eredt, ahol sikeres rajtaütést hajtott végre, így az oroszok az erősen kiépített második vonalukat is kénytelenek voltak feladni és a falu házai közé vonultak vissza, ahová a mieink rajvonala is utánuk nyomult. Dél tájban a rajvonala elérte Krupiec templomát, ahol nemsokára a 23. gyalogezred balszárnya is megjelent, akikkel sikerült felvenni az összeköttetést. A balról érkező 3. bosnyák gyalogezred a Karpilowkából jövő erős tűz miatt csak lassan nyert teret.²⁶ A leírást és a kitüntetési felterjesztést összevetve megállapíthatjuk, hogy a rajvonalként Kerti István szakasza vezethette, hiszen mindkettő dokumentum a templomnál lévő tartalékállások elfoglalásáról beszél. Forrásainkból kiderül tehát, hogy Kerti alakulata már az ellenséges állások megszállásával is óriási fegyverténytet hajtott végre, azonban a vállalkozás igazi értékét az jelentette, hogy az elfoglalt vonalakat sikerült megtartaniuk. A következő helyzetjelentés a délután fél kettes állapotról számol be, amikor a Felix-csoport a Srebno-Krupiec templom vonalban állt, erős tartalékkal félúton Srebno és Krupiec között, hogy egy Sitnóból várt esetleges ellentámadást kivédhessen. Láthatjuk hát, hogy hosszú ideig kellett csekély erővel tartaniuk az elfoglalt állásokat, és a felterjesztésből azt is tudjuk, hogy ezt erős ellenséges tűz nehezítette. Egészen este hatig nem változott ez a helyzet, ekkor rendezte el Willerding tábornok az Op. No. 906/33-as parancsban elért vonalakban történő éjjelezést, és ekkor váltották csak le a tűzvonalba álló alakulatokat, így Kertiékét is. Az este folyamán érkezett meg a 44. gyalogezredhez Felix tábornok elismerő távmondata, melyben ez állt: „A 32. hadosztályparancsnokság a Felix-csoporthoz és a 32. hadosztályhoz tartozó és a mai támadásban résztvevő összes parancsnokoknak és csapatoknak nagy teljesítményükért és kiadós bátorságukért a legmelegebb köszönetét és elismerését fejezi ki. A magam részéről én ezen dicsérethez teljes mértékben csatlakozom. Csoportom összes kiváló és bátor csapatainak ez még ma hirdetendő ki.”²⁷

Itt jegyezném meg, hogy Bauer Gyula, a 44. gyalogezred ezredese majd parancsnoka, később tábornok, vitézségére és fegyvertényeire való tekintettel 1917-ben IV. Károly királytól megkapta a magyar nemességet „Krupiec” előnévvel.²⁸ A praedicatum természetesen az imént idézett diadalra utal, ahol Kerti István arany vitézségi éremre történő felterjesztését, hasonlóan a korábban már idézett bronzhoz, személyesen Bauer Gyula fogalmazta meg és írta alá.²⁹

Kerti István ezután 1916. február 12-ig teljesített frontszolgálatot.³⁰ A következő ismert bevonulása 1917. május 5. a közbeeső időszakban eltöltött tevékenységéről nincsenek pontos információink, azonban tudjuk, hogy ez idő alatt nem tüntették ki, nem léptették elő, és nem is sérült meg.

²⁶ Uo.

²⁷ Kurtz: i. m. 145–146. o.

²⁸ Kurtz: i. m. 304. o.

²⁹ Kriegsarchiv, Wien Mannschafts-Belohnungs-Antrag Nr. 396 036.

³⁰ HM HL első világháborús kitüntetési javaslat 1.621.866.

Utolsó ismert kitüntetését 1917. augusztus 11-én Székelyföldön érdemelte ki. A másodosztályú Ezüst Vitézségi Éremre az alábbi indoklással terjesztették fel: „Hősies helytállás az ellenség előtt. 1917. 08. 11-én a Sesul la Comarnie-n Gyergyótölgyestől északra a Keleti-Kárpátokban hősiességével kitért, az ellenség által megszállt magaslat ellen a heves ellenséges tűzben rendfíthetetlenül előtört.”³¹

Az ezredtörténet ebben az esetben elég szűkszavúan nyilatkozik, mindössze annyit tudunk meg belőle, hogy augusztus 9–11. között az ezred II. zászlóalja előretolt állásban állott, szárnyai védelmére egy-egy szakaszt tolt ki az 1416-os és 1390-es magaslati pontokra, helyzete tehát a következő volt: két század és a géppuskaszázad a Piatra Sesul la Comarina hegytömbbel szemben állt.³² A felterjesztésből egyértelműen kiderül, hogy ez Kerti István és a 6. tábori század volt.

Érdekes, hogy ez utóbbi felterjesztés csoportos volt, így tudjuk, hogy kik voltak Kerti István azon bajtársai, akik ugyancsak kitüntetés kaptak a vállalkozásért, valamennyien a 44. gyalogezred 6. tábori századából. Bronz Vitézségi Éremmel tüntették ki a berzencei Filippovics Pál tizedest, az újdombóvári Bodó Imre őrzetetőt, a sejcíni Josef Knepl gyalogost, és a nagybajomi Szabó János gyalogost, valamint Kertihez hasonlóan másodosztályú Ezüst Vitézségi Érmel kapott a belegi Máté János szakaszvezető is.³³

Kerti Istvánról a következő feljegyzés 1917. szeptember 25-re datálható, melyet a Császári és Királyi Losonci Tartalékkórház állított ki. Az irat tanulsága szerint Kertit lágyéksérvvel kezelték, és a fenti napon gyógyultan távozott.³⁴ Feltehetőleg innen újra bevonult alakulathoz, de nem találkoznak már olyan okmánnyal a háború végéig, amelyben említenék Kerti István nevét.

Joggal feltételezhetjük azt, hogy Kerti István hazajött a világháborúból. Személyesen kerestem fel a szabadhídvégi hősi emlékművet, amelyen az egykori városhídvégi hősök neve is fel van tüntetve, ezen pedig nem szerepel Kerti István neve. Ennél is fontosabb bizonyítéknak tűnik, hogy „Új Somogy” elnevezésű kaposvári székhelyű napilap 1922. május 10-i számában, megemlíti az úgynevezett „Reichard alapba” fizetők között egy Kerti István nevű tabi lakost, aki 2200 koronával járult hozzá az emlékmű felépítéséhez.³⁵ Vitéz reichardspergi Reichard Béla ezredes a 44. gyalogezred utolsó parancsnoka a háború után Kaposváron telepedett le, majd 1921-ben elhunyt. Ekkor a 44. gyalogezred vitézei közadakozással egy alapot hoztak létre egy grandiózus, obeliszkkel és szoborral díszített síremlék elkészítésére, amely végül 1931-ben készült el, és a mai napig gondozott állapotban látogatható a kaposvári Keleti temető V. szakasza szegélysorának 37. sírhelyén.³⁶ Miután az adakozók az ezred egykori vitézei közül kerültek ki, és a fellelhető iratok szerint az ezredben csak a tanulmányban idézett Kerti István nevű katona szolgált, okkal feltételezhetjük, hogy az idézett cikkben is róla van szó. Bár a cikk tabi lakosként említi Kertit, érdemes tudni, hogy Városhídvég akkoriban a Tabi járáshoz tartozott, a két település között nem egészen huszonöt kilométerre fekszik egymástól, így valószínűsíthető, hogy Kerti a háború után Tabra költözött.

Ebből kiindulva felhívtam a telefonkönyvben fellelhető Kerti nevű szabadhídvégi és tabi lakosokat, így jutottam el Kerti József tabi lakoshoz, aki az általam felsorolt adatok alapján nagyapjaként azonosította Kerti Istvánt. Elmondásából kiderül, hogy Kerti István a háború után megnősült, majd a somogyi Nagyberényben telepedett le, ahol élete hátralévő részét töltötte. A személyazonosság kérdése azonban nem állapítható meg biztosan. Ugyanis bár nyugszik egy Kerti István nevű egyén a nagyberényi temetőben, azonban ő a világháború után, 1920. szeptember 20-án született.³⁷ A temetkezési vállalatok tájékoztatása szerint Tabon nincs Kerti István nevű személy eltemetve, és mind Szabadhídvégen mind Nagyberényben készséges és áldozatkész kutatómunkát végeztek mind a Római Katolikus Egyház, mind a Református Egyház helyi illetékesei, a korszakból hiányzó anyakönyvek miatt azonban nem sikerült teljes bizonyossággal meghatározni sem Kerti István halálának helyét és idejét, sem végső nyughelyét.

³¹ Uo.

³² Kurtz: i. m. 197. o.

³³ HM HL, Első világháborús kitüntetés javaslat, 1.621.866

³⁴ Kriegsarchiv, Phonetische Kartei Karton Nr. 451.

³⁵ Hireink. *Uj-Somogy*, 1922. május 10. 2. o.

³⁶ Puskás Béla: Tűzvonalban. Kaposvár, 2003. 12. o.

³⁷ A Somogyi Református Egyházmege Esperesi Hivatalának adatközlése: 156/2011.